

Schwimmer Ábrahám

Apám, Schwimmer Ábrahám 1918 körül. A kép Munkácson készült. Apám 1895-ben született Munkácson. Szabó volt. A családban nálunk mindenki szabó volt -- nagyapám szabó volt, apám is szabó volt, én is szabó voltam. Apám az első világháborúban szolgált a hadseregben, nem tudom, hogy hol. Azt tudom, hogy a fronton volt, hazajött egy szemmel és egy golyóval a karjában. Hadirokkant lett, kapott a csehek ideje alatt is nyugdíjat, és a magyaroknál is nyugdíjat. Mert egy szeme volt! És egy golyó volt a karjában, ami ott is maradt benne. Apám nem volt túl szigorú, olyan volt, mint egy apának kellett lenni. Ha kellett kiabált, ha kellett, jókedvű volt. Kellott hallgatni, öt fia volt! Szabó volt, szeretett leülni a géphez varrni, meg mikor hogy volt, volt olyan is, hogy házhoz ment varrni. A szüleim inkább kevésbé vallásosak voltak. Apám mindig csak a nagy silbe [lásd: sul] ment, a munkásembereknek az volt a fő templomuk. De ez is ortodox volt, nálunk, Kárpátalján nem volt, csak ortodox templom. Otthon magyarul és zsidóul [jiddis] beszéltünk. Kellott tudni zsidóul is, kellett tudni magyarul is, a szülők ragaszkodtak mindkettőhöz. És kóser kellett tartani, nálunk is csak kóser volt [lásd: étkezési törvények]. A cseh idő alatt, sőt a magyaroknál is csak kóser volt. Ameddig lehetett kóser tartani, addig tartottak. Apám minden péntek este és szombaton ment templomba velünk, gyerekekkel, elcipelt minket a zsinagógába. Aztán kellett menni egyedül is, mikor már nagyok voltunk. Anyám csak ha ünnep volt, hosszúnapp [lásd: Jom Kipur], főleg akkor. Mindent, ami a zsidó vallásban volt, ünnepeket mindet tartották. De nem voltak túl vallásosak. Rendes magyar zsidók voltak. Rendesen öltözködtek, nem olyan srámlisan [lásd: strájmli]. Apám rendes kalapot, rendes kabátot viselt [Azaz: nem voltak haszidok, nem viselték a hagyományos haszid öltözéket. -- A szerk.]. Anyám is hordott parókát, nem csak a nagyanyám, mert akkor az nem volt, hogy zsidó ne hordjon parókát. Otthon nem, csak ha mentek a városba vagy a templomba, vagy valahova sétálni. Muszáj volt tartani a szombatokat [lásd: szombati munkavégzés tilalma]. Nem lehetett cigarettázni, rágyújtani. Szombat reggel el kellett menni a

templomba, aztán hazajönni és ebédelni. Szombaton semmit sem lehetett csinálni. Habár nem voltunk túl vallásosak, de azért otthon minden betartottunk, mint a többi zsidó. Voltak zsidó klubok, apám szombaton oda járt. Mindig jöttek hozzánk látogatóba apám testvérei. Többnyire szombaton jöttek össze, mert akkor nem dolgoztak. Mi, gyerekek kimentünk a korzóra, elmentünk a cukrászdába vagy a moziba. Én nem voltam vallásos, nem tudok miről beszámolni, a vallásosaknál másként volt. Nem voltunk gazdagok, de megvolt mindenünk, ami kellett. Nem szorultunk támogatásra. Mindenki dolgozott, kerestünk. Anyám háztartásbeli volt. Külső segítség nem volt a háznál, mindent anyám csinált. A Beregszászi utcában laktunk egy szoba-konyhás bérelt lakásban. Kert nem tartozott hozzá. Abban az udvarban csak zsidók laktak, hét család. Soha nem veszekedtünk, inkább, ha kellett, segített egyik a másiknak. Abban az egyetlen nagy szobában lakott az anyám, apám és mi. Mindenkinek külön ágya volt. A műhely, a varrógépek is ott voltak. Fürdőszobánk nem volt, az csak a gazdagoknak volt, az uraknak, akik zsarnokok voltak. Zsidó könyvek voltak otthon, olyanok, amivel templomba kellett menni [azaz imakönyvek]. Antiszemitizmussal akkor találkoztunk először, amikor a magyarok bejöttek, 1938-ban. Emlékszem, mikor jöttek a magyarok, és a Beregszászi utcán vonultak befelé, a nép kiment az utcára nézni őket. Mi is ott álltunk a kapuban, apám és anyám zsidóul beszélgettek. Odajött egy magyar katona: 'Sok van még belőletek, zsidó?', és megpofozta apámat. Így mutatkoztak be a magyar katonák. Igen, azt kérdezte: 'Még sok zsidó van itten?' Apám hadirokkant volt, a tizennégyes háborúban elvesztette az egyik szemét, és azt kérdezte, csináltam én maguknak valamit? 'Jöttünk megölni titeket.' Apám sírva jött be: Ezeket a magyarokat vártuk? Már akkor láttam, hogy mi lesz. Nem mondom, hogy mindegyik katona ilyen volt, de volt ilyen is. Én is ott álltam a kapuban, és néztem, ahogy a csehek mennek el, a magyarok meg jönnek be. A munkaszolgálatban kaptam utoljára pár sort a szüleimtől, hogy nem lakunk már ottan, muszáj volt elköltözni máshova. Ezt akkor írták, mikor összeszedték egy utcába az összes zsidót. Onnan vitték őket a téglagyárba, és a téglagyárból elvitték őket Auschwitzba, a gázkamrába. Ott haltak meg 1944-ben. Édesanyám testvéreinek a gyerekeit is mind elvitték Auschwitzba. Elégették. 1944. október 26-án érkeztem haza. Amikor hazajöttem, csak az üres házat találtam.